

Ny reform - et bedre alternativ med et formål?

Skuffende, skævt og uretfærdigt eller en tiltrængt forandring, en lettelse sågar?

Undervisningsminister Mattias Tesfaye er ikke enig i kritikken fra lærerformand Gordon Ørskov Madsen og Gymnasieskolernes Lærerforening. I artiklen fra DR: "Skuffelse over farvel til 10. klasse: Drengene og elever med anden etnisk herkomst efterlades på perronen, lyder vurdering" Det er den vanskelige problemstilling; uddannelsessystemets fremtid, der diskuteres.

En problemstilling, som nu forsøges løst ved en ny reform, en aftale som er indgået af regeringen samt SF og DF. Helt centralt vil det betyde åbningen af en ny erhvervs- og professionsrettet ungdomsuddannelse i 2030, og dermed lukningen af de kommunale 10. klasser samt HF. Derudover er et skærpet adgangskrav til det almene gymnasie STX og HHX, hvor karaktergennemsnittet hæves fra 5 til 6 også en del af planen.

Den nye reform skal skabe flere muligheder til dem der ønsker at gå den mere praktiske vej, og kombinere dette med teori i gymnasiet, men kritikere er betænkelige ift. konsekvenserne. Mere præcist er det afskaffelsen af den kommunale 10. klasse der ses som en fejltagelse. Det er sikkerhedsnettet og det ekstra år til at modnes, både fagligt og socialt man ikke vil være foruden.

Det er en kompleks, men vigtig diskussion, for uddannelse er det, der giver den enkelte mulighed for at udforske, lære og dygtiggøre sig, og for at være nysgerrig. En god uddannelse kan give kompetencer og sikkerhed. Det er nøglen til fremtiden, for den enkelte og for hele samfundet. Uddannelsessystemet i Danmark er med til at forme vores unge mennesker og vores samfund, men hvordan kan man skabe et uddannelsessystem der tilgodeser både individet og det store fællesskab, vores samfund, og danner rammerne for læring og udvikling samt trivsel?

"EPX er en god ide i sig selv, men at det skal ske på bekostning af 10. klasse, er helt skævt", det mener Gordon Ørskov Madsen, som argumenterer for 10. klasse, som sikkerhedsnet og et yderst vigtigt år, hvor unge løftes både fagligt og socialt. Dette kan han til dels have ret i, for det er fuldstændig klart, at vi som samfund er nødt til at understøtte, de unge, der har brug for en ekstra hjælp. Dog kan man argumentere for, at det ikke handler om afskaffelsen af 10. klasse,

Johanne Ishøi 2.y

Debatterende artikel: reform af ungdomsuddannelser

Dansk 15-04-2026

men at skabe et bedre alternativ i form af EPX'en. En uddannelse som sættes i søen for netop denne målgruppe, og har til formål, at hjælpe de unge på vej, som ikke ønsker en meget akademisk uddannelse. Der argumenteres for, at 10. klasse er afgørende for en både faglig og social udvikling. Personligt kan jeg ikke se, hvorfor denne udvikling ikke kunne ske på en ungdomsuddannelse som EPX, og endda med klare fordele. I en artikel fra FutureLearn fremlægges den kognitive udvikling hos unge i 15-19-årsalderen, altså gruppen der færdiggør folkeskolen og tager en ungdomsuddannelse. Her fremlægges det, at interesser og fokus på fremtiden samt en vægt på mål og ambitioner bliver større i denne periode og årgang. Dette går også igen i en artikel fra det psykologiske institut ved Aarhus universitet vedrørende de fire psykologiske behov, hvor den ene er mening. 10. klasse kan for mange være rigtig godt givet ud, men ift. udvikling og modenhed, kræver det også en indsats, og ikke *bare* et ekstra år. EPX'en med et klarere mål og fremtidssigte kan man måske argumentere for, vil være mere givende og motiverende, end et 10. klassesår der hurtigt kan blive en slags "træde i vande". For de elever der ikke finder det akademiske tiltalende og motiverende kan det være svært at se formålet med, at blive ved med at padle rundt i et system der måske ikke er tilpasset dem. Som Mattias Tesfaye siger, "...er 10. klasse godt, men for lidt, og de unge der ønsker en praktisk vej, har som det ser ud nu for få muligheder og skal tidligt træffe et meget specifikt valg." Her vil en EPX kunne støtte op om de unge, og det vil give en meget klarere vej uden at der skal træffes et meget specifikt valg lige med det samme. Mattias Tesfaye kalder det også en tiltrængt forandring især for de unge der ikke ønsker den meget akademiske vej. I en supplerende artikel kommenterer Dansk Arbejdsgiverforenings administrerende direktør Jacob Holbraad også dette, og mener at praksisfaglighed "giver mere varieret og motiverende undervisning, og balancen mellem det praktiske og boglige kan åbne døren for at unge kan vælge uddannelse på baggrund af motivation og evner."

Hertil forlyder det i førnævnte artikel fra det psykologiske institut hos Aarhus Universitet, at autonomi, tilhør og mestring derudover hører til de fire psykologiske behov, og måske netop opfyldelsen af disse behov vil have bedre vilkår for unge på en EPX kontra i 10. klasse?

Autonomi er et begreb der dækker over det at kunne udtrykke den man er og dertil blive anerkendt, forstået og respekteret. Tilhør handler i bund og grund om at være i et fællesskab hvor man kan høre sammen, og mestring giver lidt sig selv, at kunne mestre bl.a. diverse

Johanne Ishøi 2.y

Debatterende artikel: reform af ungdomsuddannelser

Dansk 15-04-2026

opgaver. Når man vælger mere specifikt, og vælger ud fra sine interesser og evner, vil det bare skabe et større fællesskab, succesoplevelser og forståelse. Det kan da siges bestemt at være med til at skabe trivsel.

Trivsel på uddannelsen er især vigtigt, for vi lever i dag i en verden hvor uddannelse er blevet vejen frem, og derfor må vi vise de unge vejen frem og gøre det oplagt. Den lige vej igennem uddannelsessystemet er efterhånden blevet meget utraditionel. Siger man i dag, at man efter 9. klasse vil fortsætte direkte på gymnasiet, er det lige før der bliver kigget skævt og folk spørger: "Nå, hvorfor det?" Som Gordon Ørskov Madsen også nævner det, er det omtrent halvdelen af en ungdomsårgang der vælger 10. klasse. Dette er selvfølgelig også i takt med at efterskolerne har vundet mere frem, hvilket også er helt okay.

Alligevel kan man sige, at det store antal af unge som det siges, har brug for et ekstra år er en smule bekymrende, og måske bør man sætte ind ved roden af "problemet", nemlig folkeskolen. I folkeskoleloven kapitel 1 paragraf 1 siges det, "at folkeskolen i samarbejde med forældrene skal give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere." Da så stort et antal af unge efter folkeskolen ikke er klar til en videre uddannelse, kan dette formål jo ikke siges at være helt opfyldt. Så hvorfor udskyde det, hvis man kan sætte ind allerede i folkeskolen og på den måde undgå det ekstra år. Måske bør man bruge overskuddet fra afskaffelsen af 10. klasse til at sætte ind og kigge lidt på folkeskolens mangler og ufuldstændigheder bl.a. manglen på lærere, det er trods alt her børn og unge først og fremmest stifter bekendtskab med uddannelsessystemet, så hvorfor ikke give et godt førstehåndsindtryk?

Når det så er sagt, er det stadig klart, at nogle har brug for mere tid og støtte. Her kan en mere stringent vej, måske for nogle gøre det store valg lidt nemmere. En anden bekymring, er om nogle vil "efterlades på perronen" som Gordon Ørskov Madsen udtrykker og om "forhøjede karakterer vil gå ud over især drenge, elever i udkantsdanmark, fra uddannelsesfremmede hjem og anden etnisk herkomst end dansk," som Danske Gymnasieelevers Sammenslutning fortæller. Det er selvfølgelig også en reel bekymring, som man må tage højde for, og her lægges der jo især vægt på patos, der tales altså til vores følelser og samvittighed, men uanset hvad, vil man nok aldrig kunne lave ét system der griber ALLE, men man må jo forsøge på

Johanne Ishøi 2.y

Debatterende artikel: reform af ungdomsuddannelser

Dansk 15-04-2026

bedste vis. Ift. tabet af 10. klasse, vil de mere praktiskorienterede elever jo få det andet alternativ EPX, og generelt kan man jo så håbe på et større fokus allerede i folkeskolen. Ift. det skærpede karakterkrav til gymnasiet tror jeg personligt ikke, at det skader at stille nogle krav. Gymnasiet skal selvfølgelig være opnåeligt for flertallet, og for dem der ønsker en gymnasial uddannelse, men der må altså godt stilles krav, og kvaliteten samt motivationen må man sørge for at holde intakt. Om karakterkravet er 5 eller 6 det gør selvfølgelig en lille forskel, men mon ikke der altid vil være nogen på grænsen, der kæmper, om karakterkravet så var 4, 5, 6 eller 7. Afslutningsvis er det svært at komme uden om, at forslaget vil kunne skabe noget social ulighed, som Gordon Ørskov Madsen også siger: "Det bliver det dem fra de ressourcestærke hjem, der får muligheden for efterskole." Det har han fuldstændig ret i. Dog kan man sige at EPX'en er med til at skabe et tættere bånd mellem de praktiskorienterede og gymnasiet, og giver flere muligheder til dem der ikke ønsker den akademiske vej. Desuden er den mere stringente vej igennem uddannelsessystemet uden tvivl en fordel for vores velfærdssamfund, da det giver flere arbejdsdygtige der kan holde hjulene i gang.

Alt i alt er det et komplekst spørgsmål, og jeg tror ikke der findes én fuldstændig fejlfri løsning, men jeg tror at den nye reform kan give et friskt pust, og give mere mening og formål. Samtidig må man være fuldt forstående overfor de udfordringer det kan medføre. Vi må som samfund sørge for at gribe dem der har brug for en ekstra hånd. Chanceligheden som vi har i Danmark, er efter min mening, nemlig meget vigtig, og noget vi bør værne om, men jeg tror ikke, at 10. klasse ene og alene afgør, om du kan opnå lige præcis det du drømmer om. Husk på: Hvor der er vilje, er der vej...

Johanne Ishøi 2.y
Debatterende artikel: reform af ungdomsuddannelser
Dansk 15-04-2026

Selvfundne kilder:

Tønnesvang, J. (17.03.2026) De fire psykologiske behov. Psykologisk Institut ved Aarhus Universitet. Besøgt: 15. april 2026

<https://psy.au.dk/forskning/forskerwebsites/vitaliseringspsykologi/vitaliseringsmodellen/de-fire-psykologiske-behov>

Kutcher, S., Hashish, M., & Johnston, E., McNeely, C., & Blanchard, J. & Spano, S. Typisk udvikling i ungdomsårene. FutureLearn. Besøgt: 15. april 2026

<https://www.futurelearn.com/info/courses/coping-with-changes-danish/0/steps/255027>

Dansk Arbejdsgiverforening (19.02.2025) Reform af ungdomsuddannelserne åbner nye uddannelsesveje for unge. Dansk Arbejdsgiverforening. Besøgt: 15. april 2026

<https://www.da.dk/politik-og-analyser/uddannelse-og-kompetencer/2025/reform-af-ungdomsuddannelserne-aabner-nye-uddannelsesveje-for-unge/>

Tegn med mellemrum: 9385

Sider: 3,91